

dr hab. Anna Maria Jeszka, prof. UEP

Poznań, dnia 29.11.2024 r.

Katedra Logistyki

Instytut Gospodarki Międzynarodowej

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Pana mgr. Stanisława Berezińskiego zatytułowanej „Ekonomiczne skutki funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku dla Polski” napisanej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego pod kierunkiem Pana dr. hab. Tomasza Rokickiego, prof. SSGW.

Opinię sporządzam na podstawie pisma Pana Przewodniczącego Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse dr. hab. Mariusza Maciejczaka prof. SGGW z dnia 10.10.2024r. z prośbą o recenzję ww. rozprawy. W piśmie powierzono mi funkcję recenzenta w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

1. Celowość i istotność podjętego tematu

Problematyka ekonomicznych skutków funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku (dalej NJS) podjęta w rozprawie jest ważna i aktualna. Wybór tematu jest dobrze osadzony w istniejącym stanie wiedzy, rozpoznanie i ocena ekonomicznych skutków funkcjonowania infrastruktury kolejowej NJS dla Polski jest z punktu widzenia ewolucji nauk ekonomicznych, rozwoju sieci i szlaków komunikacyjnych bardzo trafne i pożądane. Sama problematyka oraz sposób ujęcia ma znaczenie również w kontekście międzynarodowych oraz globalnych trendów gospodarczych i wpływu na rozwój gospodarczy regionu.

2. Struktura rozprawy, logika wywodu, ocena metodyki

Pan mgr Stanisław Bereziński treść swojej pracy zawarł na 178 stronach w sześciu rozdziałach poprzedzonych streszczeniem (w języku polskim i angielskim), wstępem oraz zakończonych podsumowaniem i wnioskami. Spis literatury obejmuje blisko 200 pozycji w tym literaturę zwartą i czasopiśmienniczą, raporty i dokumenty, całość opracowania zawiera 24 tabele, 16 rysunków oraz aneks. Treść odpowiada celom i hipotezom przyjętym w pracy. Układ poszczególnych rozdziałów jest logiczny, całość czytelna i spójna.

Autor postawił następujące cele i hipotezy badawcze:

Celem głównym pracy jest określenie ekonomicznych skutków funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku dla Polski w związku z realizacją wymiany towarowej między Polską a Chinami. Autor wyróżnił cele szczegółowe:

- CS1 – wyjaśnienie znaczenia transportu i jego infrastruktury dla rozwoju gospodarczego Polski,
- CS2 – wyjaśnienie założeń i określenie stanu realizacji projektu NJS ze szczególnym naciskiem na połączenie Polska–Chiny,
- CS3 – rozpoznanie zmian we wzajemnej dostępności transportowej terytorium Polski i Chin w wyniku realizacji projektu NJS w kontekście wymiany towarowej pomiędzy Polską a Chinami,
- CS4 – określenie znaczenia NJS dla polsko-chińskiej wymiany handlowej,
- CS5 – wskazanie kierunków rozwoju NJS w zakresie infrastruktury transportowej oraz organizacji transportu w relacji Polska–Chiny.

W nawiązaniu do przedstawionych we wstępie rozważań i powyższych celów w pracy sformułowano następujące hipotezy badawcze:

- H1 – realizacja projektu NJS w istotny sposób zwiększyła wzajemną dostępność transportową Polski i Chin.
- H2 – projekt NJS jest ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Polski.

- H3 – transport kolejowy w ramach NJS jest ważnym czynnikiem kształtującym wymianę handlową między Polską a Chinami.
- H4 – funkcjonowanie NJS przyczynia się do reorganizacji łańcuchów transportowych między Polską a Chinami.

Cele i zamiary badawcze Doktoranta są różnorodne i wielokierunkowe, co wskazuje na dogłębne rozpoznanie tematu i co widać w dalszym toku badań literaturowych i empirycznych. Wprowadzenie oraz przyjęte przez doktoranta cele i hipotezy wyrażają chęć podjęcia problematyki związanej z jednym z największych współcześnie realizowanych międzynarodowych przedsięwzięć infrastrukturalnych. Praca skupia się na ocenie ekonomicznych skutków funkcjonowania infrastruktury kolejowej NJS i powiązanej z nim zmiany w wymianie towarowej Polska - Chiny. Badania obejmują wzajemną dostępność transportową z uwzględnieniem m.in. odległości dowozowo-odwozowych, współczynnika czas/cena. W dalszej kolejności Autor bada z wykorzystaniem modelu grawitacyjnego i sprawdza czy istotnie połączenie kolejowe zwiększyło wzajemną dostępność transportową przestrzeni Polski i Chin. W pracy analizowania jest też sieć powiązań transportowych w ujęciu poszczególnych gałęzi transportu, stabilność połączeń NJS i wpływ czynników politycznych, technicznych, organizacyjnych, ekonomicznych i środowiskowych. Doktorant bada wielkość wymiany towarowej między Chinami a wybranymi krajami Unii Europejskiej (dalej UE) i znów wykorzystując model grawitacyjny handlu zagranicznego sprawdza, czy transport kolejowy w ramach NJS jest ważnym czynnikiem kształtującym wymianę handlową w relacji Polska-Chiny. W pracy Autor analizuje też wpływy celno-skarbowe wynikające w obsługi międzynarodowej wymiany handlowej w ramach NJS. W końcowej części przedstawione są kierunki rozwoju projektu NJS.

Część zasadnicza pracy zaczyna się rozdziałem będącym opisem metodycznym. Autor przedstawia tok wywodu i sposób postępowania na każdym etapie badawczym, każdy z opisanych etapów ma swoje odzwierciedlenie w poszczególnych rozdziałach. Całość ujęta jest przekrojowo, porusza ważne aspekty

badawcze w zakresie infrastruktury transportowej i skutków gospodarczych dla Polski.

Rozdział drugi koncentruje się wokół znaczenia infrastruktury transportowej dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Autor sięga m.in. do podstaw takich jak definicje transportu czy infrastruktury. W dalszej części skupia się na zagadnieniach związanych z ekonomiką transportu i jej miejscu w naukach ekonomicznych. Dalej przedstawia różne mierniki pracy transportowej. Kolejna część odnosi się do znaczenia transportu w teoriach lokalizacji i rozwoju regionalnego, na szczególną uwagę zasługują zestawienia tabelaryczne. W kolejnym fragmencie scharakteryzowane są koncepcje dostępności transportowej. Rozdział zamyka część odnosząca się do oceny polskiego systemu transportowego w porównaniu do innych krajów UE, inwestycji w różne projekty infrastrukturalne w Polsce uwzględniane w różnych dokumentach strategicznych państwa pod kątem rozwoju społeczno – gospodarczego kraju, w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z 2017 roku i Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transport do roku 2030.

Rozdział trzeci pracy prezentuje ciekawy wątek historyczny oraz podrozdział zatytułowany „Narodziny idei Nowego Jedwabnego Szlaku składający się z szczęściu kolejnych podpunktów zawierających szczegółowy opis: Nowego Jedwabnego Szlaku w kontekście globalizacji i zmiany w światowym transporcie morskim i rozwoju gospodarki Chin (obejmujących okres 1950-2020), wyzwań stojących przed gospodarką chińską, narodzin idei i głównych założeń, działalności transportowej w ramach NJS jako obszaru badawczego oraz ostatniego w tej części zagadnienia: „Polska a Nowy Jedwabny Szlak”.

Rozdział czwarty koncentruje się na badaniu wzajemnej dostępności transportowej Polski i Chin w wyniku funkcjonowania NJS. Określa między jakimi punktami, obszarami jest ona mierzona w dalszej części badań oraz jaka jest dokładna charakterystyka miernika wykorzystanego do jej określenia, przedstawia odległości dowozowo-odwozowe, współczynnik czas/cena oraz dostępność miejsc i przepustowość infrastruktury w transporcie kolejowym i morskim. Ta część stanowi ocenę wykorzystania potencjału do zachodzenia interakcji między gospodarką Polski i Chin. W przypadku badania wzajemnej dostępności transportowej przestrzeni Chin i Polski zastosowany przez Doktoranta model uwzględniający wcześniej określone odległości w transporcie morskim i kolejowym oraz odnosząc się do podziału

administracyjnego tj. liczby ludności w danych prowincjach w Chinach i województwach w Polsce odpowiada na pytanie czy dostępność transportowa uległa zmianie? Kolejny obszar badań to stabilność połączeń kolejowych NJS. Autor ocenia stabilność połączeń kolejowych NJS z uwzględnieniem czynników politycznych, technicznych i organizacyjnych, czynników ekonomicznych oraz środowiskowych.

W rozdziale piątym Doktorant podejmuje zagadnienia znaczenia zmian dostępności transportowej wynikających z działania NJS dla polsko-chińskiej wymiany handlowej. Ten fragment obejmuje analizę przepływów towarowych i polsko-chińską wymianę handlową na tle krajów UE. Autor wykorzystując grawitacyjny model handlu zagranicznego sprawdza znaczenie transportu kolejowego w ramach NJS dla struktury polsko-chińskiej wymiany handlowej i ocenia istotność czynnika w handlu z Chinami. Ostatni wątek w tym rozdziale obejmuje wpływy do budżetu związane z funkcjonowaniem NJS.

Rozdział szósty przedstawia kierunki rozwoju projektu, w tym rozwój infrastruktury transportu kolejowego w Polsce i innych krajach związanych w NJS, współdziałanie w ramach zintegrowanego systemu transportowego, wdrażanie procedur administracyjnych mających na celu ułatwienie międzynarodowego transportu kolejowego, utrzymanie stabilności geopolitycznej, zwiększenie popytu na usługi transportowe przez rozwój współpracy gospodarczej w krajami Azji Centralnej i Dalekiego Wschodu. Rozdział zawiera się na dziewięciu stronach.

Niewątpliwe tematyka została przez Doktoranta szczegółowo rozpoznana, opisana i zbadana empirycznie z punktu widzenia założeń metodycznych i metodologicznych.

Wprowadzenie jest jasne i czytelne. Kolejność rozdziałów jest właściwa i logicznie uporządkowana. Struktura pracy według mnie ma pewne mankamenty. Moje wątpliwości budzi nierównomierne rozłożenie treści np. rozdział pierwszy metodyczno-metodologiczny ma 10 stron, także ostatni rozdział – szósty zatytułowany „Kierunki rozwoju projektu NJS w relacji Polska-Chiny” obejmuje dziewięć stron, podczas, gdy rozdziały 2, 3 i 4 mają rozpiętość 26-37 stron. Prawdopodobnie Doktorant przeoczył, że podrozdział 3.2 nosi tytuł „Narodziny NJS” i podrozdział 3.2.4 ma zbliżony tytuł „NJS - narodziny idei i główne założenia”.

Mając na uwadze wybrane ramy teoretyczne Pan mgr Stanisław Bereziński przedstawia w rozdziale zatytułowanym „Znaczenie infrastruktury transportowej dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski” teoretyczne podstawy związane z celem rozprawy i jest to przegląd piśmiennictwa z zakresu czynników rozwoju gospodarczego, teorii lokalizacji działalności gospodarczej i teorii rozwoju regionalnego. W części literaturowej Autor powołuje się na dorobek ekonomii, gospodarki przestrzennej i ekonomicznej oraz transportu. Sam wybór teorii jest uzasadniony, gdyż w założeniu podjęta przez Doktoranta problematyka ma charakter interdyscyplinarny.

Jeśli chodzi o zakres wybranych metod i narzędzi badawczych w części empirycznej dysertacji Doktorant posługuje się analizą danych statystycznych, w tym modelem grawitacyjnym. Szczegółowo opisuje procedurę badawczą, powołuje się na wiarygodne źródła danych. Badania obejmują wybrany przez Doktoranta okres 2016-2022. We wszystkich tych obszarach Autor wykazał się, według mnie, należyłą rzetelnością i starannością, co wskazuje na możliwość replikacji wyników badań.

Praca pod względem stylistycznym i edytorskim ma pewne niedociągnięcia. Uwagę zwracają niezbyt zręczne sformułowania, przykładowo:

s. 17 „co istotne, obok opracowań naukowych wykorzystano także liczne prace popularnonaukowe. Odniesienie się do nich pozwoliło na lepsze zrozumienie złożoności i odbioru realizowanego projektu.”

s. 21 „(...) opis pozwalał sądzić że NJS ma znaczenie dla kształtu wymiany towarowej krajów Unii Europejskiej, w tym Polski, z Chinami. Aby zweryfikować to przypuszczenie zastosowano model grawitacji (...)”

s.45 „Ogólnie można uznać, że ekonomia, oceniając inwestycje infrastrukturalne i cały system transportowy, postrzega go, podobnie jak w innych przypadkach, przez bilans kosztów i przychodów, nakładów i efektów. Spojrzenie takie, choć oczywiście w pełni uzasadnione, wymaga jednak w przypadku opisywania rozwoju społeczno-gospodarczego uwzględnienia bardzo wielu zmiennych wpływających na podjęcie danego działania i efektów wynikających z jego prowadzenia.”

s.73 „Co istotne, wiele z podejmowanych w tym okresie inwestycji poniosło porażki i spotkało się z szeroką krytyką w krajach je przyjmujących. Równocześnie zaczęto

zauważać potrzebę odejścia od modelu produkcji pracochłonnej na rzecz wytwarzania towarów o wyższym stopniu przetworzenia, rozwijając przy tym działalność eksportową.”

Podsumowując, całość stanowi ciekawe poznawczo i wartościowe naukowo studium dotyczące ekonomicznych skutków nowego rozwiązania transportowego, jakim jest euro-azjatycki lądowy szlak komunikacyjny będący alternatywą dla przewozów kontenerowych drogą morską. Doktorant sprawdził w swojej analizie i potwierdził, iż realizacja NJS istotnie zwiększyła wzajemną dostępność transportową Polski i Chin. NJS jest ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Polski, ma wpływ na wolumen wymiany oraz funkcjonowanie NJS przyczynia się do reorganizacji łańcuchów transportowych między Polską a Chinami. Autor przedstawił uzasadnienie podjęcia tematu, na podstawie dostępnej wiedzy sformułował problem badawczy, wyznaczył i osiągnął cele oraz postawił hipotezy, które następnie za pomocą aparatu statystycznego sprawdził. Przeprowadzone badania rozszerzają wiedzę i są cenne z perspektywy nie tylko nauki, ale też potencjału rozwoju projektu NJS jako części międzynarodowej sieci transportowej i skutków dla gospodarki naszego kraju.

3. Wnioski końcowe

Złożona do recenzji dysertacja jest oryginalna w sensie wyboru problematyki badawczej oraz przeprowadzonych badań, a także wykorzystanych metod i narzędzi badawczych, które jako całość, według mnie, stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny ekonomii i finansów. Poszerzenie granic wiedzy w zakresie ekonomicznych skutków NJS w prezentowanym przez Doktoranta ujęciu ma wymiar poznawczy i użyteczny. Pomimo wspomnianych wcześniej niedociągnięć i wątpliwości, które mogą być także dyskusyjne, dysertacja zasługuje na ocenę pozytywną. W mojej opinii zgłoszona przez Pana mgr. Stanisława Berezińskiego praca doktorska spełnia wymogi Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2023 poz.747 z późn.zm.) zawarte w art. 187 mówiące o tym, że rozprawa doktorska powinna prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy

naukowej lub artystycznej oraz powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Wnoszę o dopuszczenie pracy doktorskiej Pana mgr. Stanisława Berezińskiego do publicznej obrony.

Anne Marie Jene